

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בכל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פרשת מקץ תשפ"א

סימן ש"ז סעיף י"ג - י"ד (שיעור י"ג)

[שנה מ"ז - שיעור י']

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

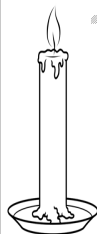
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

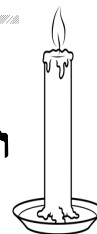
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [צייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ז סעיף י"ב [שיעור י"ב] / פרישת וישב - שנת תשפ"א לפ"ק

שצריך לו ש"א שמותר לגמרי כנ"ל, מצרפין דעתם לדעת רשב"ם שמתיר כל שטרי הדיוטות בעיון לבד, ועי"ז יש שני צדדים לקולא (שעה"צ ס'), וסומכים עליהם להתירו, וזהו המקור למש"כ בשו"ע סעיף י"ג וסעיף י"ד.

ג] כתוב בשו"ת שבות יעקב (ה"ג סי' כ"ג), בשו"ע סי' ש"ז איתא דאגרת שלומים שהביאם בשבת מותר לקרות בו לפי שאין יודעין מה כתוב בו ואולי יש בו צורך הגוף ע"כ. וקשה הא תינח שיקרא בו המקבלו דמותר מטעם זה, אבל הכותב שיודע בעצמו שאין שום צורך באגרת שלו ויגיע בשבת לחבירו יהא אסור לשלחו, כיון שהוא גורם שחבירו יקראנו בשבת. תשובה, נ"ל פשוט דגרמא כזו אין בו חשש איסור כלל בשבת כי אין זה נחשב אפילו גרמא כלל, דמי יימר שיבוא לידי קריאה בשבת, דאולי יתעכב בדרך [ולא יגיע אליו בשבת, או שמא ימהר השליח ויגיע לידו לפני שבת], או אף אם יגיע אליו בשבת שמא המקבלו לא יקרא בו מחמת איזה סיבה, לכן אין שום חשש איסור על השולח עכ"ל. או יש לומר הטעם דמותר לשלחו כי מעולם לא אסרו חז"ל לקרוא אגרת שיש להקורא ספק שכתוב בו דבר הצורך לו, ואינו דחויא אלא הותרה, לפיכך מותר השולח להביאו לידי זה (שו"ת התעוררות תשובה ח"ב סי' קמ"ז)

ד] וכתוב עוד בשו"ת שבות יעקב שם. [שאלה] ילמדנו רבינו על מה סומכין העולם במדינה זו רבים וגם שלמים שקורין בשבת צייטונג [עיתון] שנדפס בו חדשות ממלחמות וכיוצא בהם, והלא אסור לקרות בשבת בסיפורי מלחמות כמ"ש בשו"ע סעיף ט"ז [משום שטרי הדיוטות]. [תשובה], אפשר לומר שסוברין דהא דפסק דאסור לקרות בספרי מלחמות היינו מלחמות הקודמים הישנים שאין בהם צורך לקרות בהם עכשיו, אבל כתבי חדשות שנדפסים בו מאורעות ומקרים של זמנים הללו שיש בהם כמה צורכי בני אדם לידע באיזה מדינה שהוא מלחמה או שאר מאורעות רעות ח"ו ואולי אפשר להציל איזה דבר ע"י איזה פעולה וכיוצא בזה, נ"ל דליכא בזה איסור קריאה משום שטרי הדיוטות, עכ"ל. וכ"כ בשו"ת שאילת יעב"ץ (ה"א סי' קס"ב). והיינו שמותר לקרותו אם עדיין לא קראו לפני שבת. וגם שיקראנו בעיניו ולא בפיו כמ"ש בשו"ע כאן.

ה] והנה יש בדברי שבות יעקב חידוש יותר מאגרות שלום, שהתירו כמה ראשונים וקי"ל כוותיהו דמותר כנ"ל, דשאני אגרות שלום דנשלח לו לבד, ואם יש בו איזה דבר הנחוץ לו לדעת לא ידע אותו אלא אם יקרא האגרת, אבל העיתון שנדפס ממנו לאלפים, אם נדפס ונמכר יום או יומים לפני שבת, אז יש חזקה דאם כתוב שם דבר שנחוץ לדעת [כגון מלחמות ומאורעות שונות] כבר ידע מזה אדם זה שעדיין לא קרא העיתון עד השבת, כי ידע החדשות על ידי שיחה בפי הבריות, כדרכם של בני אדם שמספרים זה לזה חדשות הנחוצים, ומתפרסם החדשות על ידי אותם שכבר קראו העיתון לפני שבת, א"כ אם הוא לא קרא

א] סעיף י"ג – י"ד - בשבת דף קט"ז ע"ב איתא דאסור לקרות בשבת "שטרי הדיוטות". ולכו"ע יש בכלל שטרי הדיוטות, "שטרי מקח וממכר, ושטרי חובות" (רא"ש ריש פכ"ג) [ואסור לקרותו משום "ממצוא חפצך" (רא"ש שם) - או גזירה שמא ימחוק (רמב"ם שבת פכ"ג הי"ט) - או שמא יכתוב (חידושי הר"ן קמ"ט א')] להוסיף שם דבר מה. – אלא שנחלקו הראשונים מה דינו של "אגרות שלום", הרמב"ן (שבת קנ"א א') כתב "שטרי הדיוטות ליכא באגרות שלום, ומותר לקרות בהם". וכן דעת הראב"ה (ביצה תשמ"ה, ומציון כב"י) וז"ל "כתב שנשלח לו מותר לקרות בו דמה שאסור לקרות בשטרי הדיוטות הני מילי שטר חוב, וכן כתב אשר מונה בו את אורחיו (לעיל סעיף י"ב) דדומה נמי לשטרי חוב, שכותב ומונה אורחיו הילכך גזרו עליו, אבל שאר כתבים מותר" עכ"ל.

אמנם הרשב"א (שבת קמ"א א') כתב "קריאה באגרת שלום בשבת אסור גזירה משום קריאה בשטרי הדיוטות, דהיינו שטרות של מקח וממכר עכ"ל. וכן דעת הרמב"ם (בפהמ"ש הובא במגיד משנה פכ"ג הי"ט). - הרשב"א בתשו' (ה"ז שמי"ו, הובא בכ"י) כתב "שאלת אם מותר לקרות באגרות שלומים בשבת אם לאו, ואמרת שראית בשם הרמב"ן ז"ל שהיה מתיר. תשובה, דעתי לומר שאסור, וכמו שכתבתי במס' שבת, ובמקומי אני עומד, והוא בכלל אין קורין בשטרי הדיוטות, אגרות שלום, ומכל מקום מי שדעתו נוטה לדברי הרמב"ן ז"ל אין כח בדינינו למחות בידו". עכ"ל.

ב] ויש דעה שלישית בראשונים, והוא דעת רבינו ירוחם (נתיב י"ב, והובא בכ"י) שאחר שהביא דעת המתירין ודעת האוסרין, כתב, ונראה דדוקא אגרות שלומים שיש ימים רבים שקיבלו [וכבר קראו] אסור לקרותו בשבת, [וה"ה אפילו אם קיבלו בשבת, אם קראה כבר, כיון שיודע מה שכתובה אסור לקרותה בשבת משום שטרי הדיוטות (כ"י)], אבל מי שקיבל אגרת בשבת [ועדיין לא קראו] נראה דמותר לקרותה דשמא יש בה דבר שצריך, ולא מיקרי שטרי הדיוטות, וכן ראיתי לרבנתי נוהגין כן, עכ"ל. גם התוספ' (קמ"ז ב') הביא קולא כזה, אלא דתוספ' כתבו "שמא יש בו צורך גדול או פקוח נפש", אבל רבינו ירוחם סובר דכל צורך סגי, והכי נקטינן לפי דעה זו (עיין מג"א י"ט ופמ"ג שם). - והנה הטור כתב דלא קי"ל כלל כדעה השלישית הזו "כי אין נראה לי שהוא טעם מספיק להתירו". אבל הב"י כתב "ולענין הלכה נראה שמאחר שאינו אלא איסורא דרבנן כדאי הם המתירין לסמוך עליהם אם אינו יודע מה כתוב בהם". אמנם מוסיף הב"י שיש לעשותו באופן שיש עוד סניף להקל, וז"ל "ולא יקרא האגרת בפיו, אלא יעיין בהם, לחוש לדברי האומרים כן" עכ"ל, פי' כי דעת רשב"ם (הובא בראב"ה תשמ"ה) להתיר כל אלו האסורים, אף שטרי חשבונות ממש, כשהוא בעיון בלא קריאה, דכהרהור דמי, אלא דרבינו יונה (ברא"ש פכ"ג א') חולק על זה ואוסר בכתבים האסורים אף בעיון לבד והכי קי"ל [והטעם דאין בו היתר של הרהור עיין בשו"ע הרב (סעיף כ"א) וטעם אחר בכ"י ופמ"ג (א"א י"ט)], מ"מ בשטרי הדיוטות

דברי השבות יעקב הנ"ל. – ויש רבים ובפרט נשים שאין מדקדקים בזה, וקורין עיתונים בשבת, וצ"ל דסומכים על עצמם שלא יקראו מודעות מסחרי, ומפני הצורך, כי כבר מורגלים לקרוא עיתון מפעם מפעם ובפרט בזמנים שאין טרודים במלאכתם, כמו שבת ויר"ט, וקשה להם לפרוש ממנו, לכן מקילין לעצמם בזה, דהיות שחז"ל לא גזרו על זה בהדיא אלא שהיעב"ץ כתב כן, כי מטעם הנ"ל "נכון לאוסרו לגמרי", לא קבלוה עליהם [ובצירוף דעת הרשב"ם הנ"ל דאין שום איסור בקריאה בעינים לבד דהוי כהרהור]. אמנם כמובן כי זה פטופטי דברים בעלמא, כי רבינו היעב"ץ היה מגדולי הפוסקים, וגם מובא דבריו הללו בהרבה ספרים (כמ"ש השעה"צ), וגם מסתברים דבריו מאוד כאשר אנו רואים בהדיא שיש חשש גדול להכשל בקריאת מודעות האסורים בשבת, לכן בודאי דברי היעב"ץ שרורים וקיימים כי "נכון לאוסרו לגמרי".

ט] כהיום יש הרבה ניירות וגליונים של תורה שמפיצים בבתי מדרשים, וכן יש מעגעזיני"ס שמדפיסים בכל שבוע ושבוע שמיחדים לדברי תורה ומוסר, וסיפורי צדיקים, וסיפורים שהתרחשו לבני ישראל בזמן מן הזמנים, אשר יש בהם לימוד של מוסר ולימוד של מסירת נפש לה' ותורתו, וכל זה מותר לקרות בשבת לכתחלה, אבל דא עקא שסביב העמודים, או בתחלה וסוף של הגליונות מדפיסים מודעות של מסחר [כדי לכסות ההוצאות של דפוס וכיוצא], ומודעות אלו אסורים לקרוא בשבת, וא"כ ליעב"ץ אסור לקרוא כל הגליון וכל המעגעזיני"ן משום שמה יבוא לקרוא מודעה מסחרי שנדפס סמוך לו [כאשר באמת מצוי מאוד מכשול זה]. אבל יש מגדולי זמנינו הסוברים כי רק בקריאה של רשות כמו עיתון דעלמא בזה כתב היעב"ץ שאף אם מותר מ"מ אם יש בו מודעות של מסחר אסור כולו, אבל במאמרים של תורה ומוסר וסיפורי מוסר, אין לאסור לקורא משום גזירה זו אשר לא גזרו עליו חז"ל בהדיא, ולכן דעתם כי אף שבודאי יש לזהר הרבה שלא לקרוא המודעות אבל המאמרים לעצמם מותר לקרותם בשבת (איל משולש פ"ב ס"ק ע"ג). – אמנם אין סברא זו ברורה כל כך, ומה עוד אחר שרואים המכשולים שבאים עי"ז, לכן אם יכול לסדר עצמו בלי לקרוא כלל בגליונות כאלו, יש לו להחמיר כן.

י] כתב מג"א (סו"ס כ') "כתב הרא"ש דאם מקפיד על איגרת מלצור על פי צלוחיתו אסור לטלטלו" דהוי מוקצה מחמת חסרון כיס (לבו"ש ל"ב) והיינו איגרת שאסור לקרוא אותם בשבת [דאם מותר לקוראו אינו מוקצה], והובא במשנ"ב (נ"ז) וכתב שיש בכלל זה כל איגרות של מסחר "כדרך הסוחרים המניחים אגרת המסחר במקום המוצנע שלא יאבדו", ויש בכלל זה כל מיני אגרת חוב, היינו כתב שכתוב בו מה שאחרים חייבים לו, וכן כתב שכתוב בו מה שהוא חייב לאחרים, כגון ביל"ס, והיינו עלקטריק ביל, או ביל של טעלפא"ן, גע"ז, מים, או קרעדי"ט קאר"ד ביל, וכן יש בכלל זה סטעטמענ"ט שבא מן הבאנק שכתוב שם הוצאות והכנסות שלו, וכל כיוצא"ב, לכן אם בא פאס"ט בשבת יש לזהר שלא לטלטלם עד שידע מה הם, כי הרבה פעמים יש ביניהם פאסט כאלו שהוא מוקצה גמור.

העיתון לפני שבת ובא לקרותו בשבת יש באמת חזקה שאין בו דבר שנחוץ לו לקרותו ולדעת מה שלא ידוע לו כבר, אלא רוצה לקרותו משום שנהנה לקרותו בעצמו, וגם משום הרבה מאורעות שלא נחוץ לא לו ולא למכיריו לדעתם כלל, ואין הם מספרים אותו לאחרים, ומ"מ דרכם של בני אדם ליהנות בקריאתם, ועכ"פ ככהאי גוונא לכאורה אין בעיתון היתר של אגרות ויהי' אסור לקרותו, וקמ"ל השבות יעקב שאין מחלקים בדבר, אלא כל דבר שפעמים כתוב שם דברים שבעצם נחוצים לו לדעת לא אסור חז"ל לקרותו כל שעדיין לא קראו אותו, ואין מחלקים בין אם יש חזקה שכבר יודע אותם דברים ממקור אחר או לא. [מחברו של שבות יעקב הוא הגאון רבי יעקב רישא ז"ל, ונסתלק תצ"ד, והיבור גם ספר חק יעקב על הל' פסת, ותורת השלמים על יו"ד. ובשו"ת בית שלמה סי' ע"ב כתב עליו, "מי לנו גדול מהגאון שבות יעקב שהוא רבן של ישראל"].

ו] בשו"ת באר משה (ח"ו סי' ס"ו) כתב: גם להשבות יעקב אסור בזמנינו לקרות הצייטונגען דכל טעמו אינו אלא משום שע"י הצייטונגען יתודע לו איזה חדשות ממלחמה ומאורעות כיוצא"ב ויכול להציל עצמו בעוד מועד, וטעם זה לא שייך כלל בזמנינו כי כל הנדפס בעיתון כבר נשמע בין הבריות ע"י כלי חדשות שנתחדשו, וכל הקריאה בצייטונג הוא כדי לקרוא מה שכבר נשמע בקיצור, ולקרותו עתה באריכות, ושאר ענינים שיחות חולין בעלמא, וא"כ גם להשבות יעקב אין שום היתר בדבר, עכ"ל, וכ"כ בשו"ת אז נדברו (ח"א סי' י"א-י"ב) ועוד ספרי זמנינו. – אמנם אין זה מוכרח, די ש' לומר שלא חילקו חז"ל בדבר, וכמו שנתבאר לעיל כי גם בזמניהם פעמים שהיה כעין חזקה זה שכבר יודע כל מה שנחוץ לו, ומ"מ היתרו השבות יעקב.

ז] אמנם עדיין יש טעם אחר למנוע מלקרות עיתון בשבת וזהו כמ"ש היעב"ץ (שם) דאע"ג דמתיר לקרותו בשבת מעיקר הדין כמ"ש לעיל מ"מ סיים בזה"ל, אמנם עדיין חוכך אני להחמיר מטעם אחר, וזהו מפני שבסופן רגילים להדפיס ולהודיע ג"כ הסחורות וקרקעות וכלים הנמכרים. ושאר עניני מקח וממכר ועסקי תגרים, שזה ודאי אסור לקרותו בשבת. וא"ת יזהר מלעיין בדברים הללו הנזכרים ונתיר בשאר. י"ל סחור סחור לכרמא לא תקרב (שבת י"ג א') [פי' שאומרים לנזיר שלא ילך ויעבור בתוך הכרם, שמה יאכל מן הענבים, וכן לא יסבב הכרם סמוך להכרם, אלא יסבבנו במחוץ באופן שאינו קרוב אל הכרם] על כן נכון לאוסרו לגמרי, עכ"ל היעב"ץ, והובא בקיצור במשנה ברורה (ס"ק ס"ג). – מלשון היעב"ץ משמע כי אף שבעמוד זה ליכא מודעה [עדועטטיזמנט"ט] של מסחר מ"מ משום שיש בסופן של העיתון מודעות כאלו אסור לקרוא כולו. וא"כ כ"ש שאסור במה שמצוי בזמנינו שיש מודעות מסחרי כמעט בכל עמוד.

ח] לכן אם רוצה לקרוא עיתון בשבת [של חרדים, ולא של נכרים או חלונים, שאסורים לקרוא אף בחול, כי הם מלאים תועבות ומינות, ה' ישמרנו, עיין סעיף ט"ז] כגון בבית הכסא או בחוץ, יברר ממנו לפני שבת את העמודים שאין בהם מודעות מסחרי, או אם יש שם מודעה מסחרי יקרענו משם, ואז יכול לקרוא אותו בשבת לפי

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא

[עומדים כעת בהלכות ברכת הפירות - סימן ר"ב סעיף ו'] - הקב"ה יתן לנו ולכל אחב"י רפואות וישועות

העולה מהנ"ל:

עניני מוקח וממכר, שזה ודאי אסור לקרות בשבת, ובשיקרא החדשות יכשל לקרוא גם זה.

ח] לכן אם רוצה לקרוא עיתון בשבת [של חרדים, ולא של נכרים או חלונים, שאסורים לקרוא אף בחול, כי הם מלאים תועבות ומינות] כגון בבית הכסא יברר ממנו לפני שבת את העמודים שאין בו מודעות מסחרי, [או אם יש שם מודעה מסחרי יקרענו משם], ואז יכול לקרוא אותו בשבת לפי דברי השבות יעקב הנ"ל. – ויש רבים ובפרט נשים שאין נוהרים בזה וקורין עיתונים בשבת ויו"ט [אלא שאין קורין המודעות המסחרים], ואינו נכון כמ"ש לעיל.

ט] כהיום יש הרבה ניירות וגליונים של תורה שמפיצים בבתי מדרשים, וכן יש מענעזינ"ם, שמדפיסים בכל שבוע ושבוע, שמייוחדים לדברי תורה ומוסר, וסיפורי צדיקים, וסיפורים שהתרחשו לבני ישראל בזמן מן הזמנים, אשר יש בהם לימוד של מוסר ולימוד של מסירת נפש לה' ותורתו, וכל זה מותר לבתחלה לקרות בשבת, אבל היות שבתחלה וסוף של הגליונות, ופעמים אף על העמודים עצמם, מדפיסים מודעות של מסחר, א"כ אסור לקרוא בשבת כל הגליון, שמא יבוא לקרוא מודעה מסחרי שנדפס סמוך לו [כאשר באמת מצוי מאוד מכשול זה] כדברי יעב"ץ הנ"ל.

י] אבל יש מגדולי זמנינו הסוברים כי רק בקריאה של רשות כמו עיתון דעלמא בזה כתב היעב"ץ לאסור כולו משום גזירה שמא יקרא מודעות מסחרי, אבל במאמרים של תורה ומוסר וסיפורי צדיקים, אין לאסור לקרוא משום גזירה זו שלא גזרו חז"ל בהדיא.

יא] ולכן דעתם כי אף שבודאי יש לזוהר הרבה שלא לקרוא המודעות מ"מ המאמרים בעצמם מותר לקרוא. – אמנם אין סברא זו ברורה כ"כ, ומה עוד אחר שרואים המכשולים שבאים ע"ז, לכן אם יכול לסדר עצמו בלי לקרוא כל הנ"ל, יש לו להחמיר בן.

יב] כתבים ואיגרות של מסחרם מוקצה גמור, ויש בכלל זה כל מיני אגרת חוב, והוא כתב שכתוב בו מה שאחרים חייבים לו, וכן כתב שכתוב בו מה שהוא חייב לאחרים.

יג] ולכן ביל"ם, כגון עלקמריק ביל, או ביל של טעלפאן, גע"ז, מים, או קרעד"ט קאר"ד ביל הם מוקצה. וכן יש בכלל זה סטעטמענ"ט שבא מן הבאנק שכתוב שם הוצאות והכנסות שלו, וכל כיוצ"ב.

יד] לכן אם בא פאס"ט בשבת יש לזוהר שלא למלטלם עד שידע מה הם, כי הרבה פעמים יש ביניהם פאסט כאלו שהוא מוקצה גמור.

א] אמרו חז"ל כי אסור למלטל בשבת "שמרי הדימוות". – ולכו"ע יש בכלל זה "שמרי מוקח וממכר, ושמרי חובות". [ואסור לקרותם משום "ממצוא הפנך", או גזירה שמא ימוחק, או גזירה שמא יכתוב]. – אלא שנחלקן הראשונים מה דינו של "אגרות שלום".

ב] הרמב"ן סובר כי אינו בכלל שמרי הדימוות ומותר לקרותם,

וכן דעת הראב"ה. – אבל דעת הרשב"א והרמב"ם כי חז"ל אסרו לקרות אף אגרות שלום כדי שלא יבוא לקרוא אגרות של מוקח וממכר.

ג] ויש דעה שלישית בראשונים, והוא דעת רבינו ירוחם, וסובר כי מי שקיבל אגרת שלום בשבת מותר לקרותו, דשמא יש בה דבר שצריך לו, ובכהאי גוונא לא אסרוה חז"ל משום שמרי הדימוות, ורק אגרת שלום שכבר קיבלו יום או יומים לפני שבת, וכבר קרא אותו ויודע מה שכתוב בו, אסור לקרותה בשבת משום שמרי הדימוות. ואפילו אם קיבלו בשבת, אם קראו פעם אחת, אסור לקרותו בשבת עוד הפעם.

ד] השו"ע נקט להלכה כדעת רבינו ירוחם להקל לקרותו אם עדיין לא קראו עד עתה. אלא משום שיש אוסרים כמ"ש לעיל לכן כתב השו"ע שיש לצרף לזה עוד סניף להקל, והוא "שלא יקרא האגרת בפיו, אלא יעיין בהם לבד", כי י"א דעיון בלא קריאה מותר אף בשמרי השבונות ממש דכחהור דמו, אלא דלא קי"ל בן ואסור, מ"מ כאן כשבא להקל באגרות שלום יעשה בן רק בעיון כדי שיהי' לו ב' קולות לסמוך עליו.

ה] כתוב בשו"ת שבות יעקב שם דהחיתר של אגרות שלום משום שמא יש בו דבר נחוץ הצריך לו מתרץ גם "על מה סומכין רבים וגם שלמים שקורין בשבת צייטונג [עיתון] שנדפס בו חדשות, מאורעות ומקרים כגון של מלחמות וכיוצא בהם, כי פעמים יש לו צורך לדעת חדשות הללו".

ו] אמנם גם לפי דבריו מותר רק לקרותו בעיניו ולא בפיו, ומותר רק אם עוד לא קראו, אבל אם כבר קרא עמוד זה לפני שבת אסור לחזור ולקוראו בשבת, ככל דיני אגרות הנ"ל.

ז] בשו"ת באר משה כתב כי גם להשבות יעקב אסור לגמרי בזמנינו לקרוא צייטונג, כי אין לאדם צורך לקרוא אותם, כי כל הנדפס בו כבר נשמע בין הבריות ע"י כלי החדשות שנתחדשו עב"ד. – אמנם י"ל כי גם בזמנינו יש היתרו של השבות יעקב, דכל שלא קראו פעם אחת לא אסרוה חז"ל.

ז] היעב"ץ אע"ג דגם הוא מתירו כמו השבות יעקב מ"מ כתב: ועדיין יש להחמיר מטעם אחר, מפני שבסופן רגילים להדפיס ולהודיע הסחורות וקרקעות וכלים הנמכרים. ושאר